

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

De luxuria Treuirorum impendente bello.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

De Carthagine luxuriante in Circo inter armorum terrores.

Salianus
lib. 6.

Quis aestimare hoc malum possit? circumsonabant armis muros Circae Carthaginis populi barbarorum: & Ecclesia Carthaginensis insaniebat in Circo, luxuriabat in theatris: alij foris iugulabantur, alij intus fornicabantur: pars plebis erat foris captiua hostium, pars intus captiua vitiorum. Cuius fors peior fuerit, incertum est. Illi quidem erant extrinsecus carne, sed isti intus mente captiui, & ex duobus letalibus malis, leuius, ut reor, captiuitatem corporis Christianum, quam captiuitatem animae sustinere, secundum illud quod docet Saluator ipse in Euangelio, grauius multo animorum mortem esse quam corporum. An credimus forte quod captiuus animo populus ille non fuerit, qui latus tunc in suorum captiuitatibus fuit? captiuus corde & sensu non erat, qui inter suorum supplicia ridebat, qui iugulati se in suorum iugulis non intelligebat, qui mori se in suorum mortibus non putabat. Frigor, ut ita dixerim, extra muros, praetiorum & ludicrorum confundebatur; vox morientium, voxque bacchantium; ac vix discerni forsitan poterat plebis ciuitatio, quae cadebat in bello, & sonus populi qui clamabat in Circo. Et cum haec omnia fierent, quid aliud talis populus agebat, nisi ut cum eum Deus perdere adhuc fortasse nollet, tamen ipse exigeret ut periret?

Item, De Luxuria Treuiorum impendente bello.

Salianus
lib. 6.

Vidi siquidem ego ipse Treuiros domi nobiles, dignitate sublimes, licet iam spoliatos atque vastatos, minus tamen euersos rebus fuisse quam moribus. Quamuis enim depopulatis iam atque nudatis aliquid supererat de substantia, nihil autem de disciplina aderat; grauioreque in semet hostes externis hostibus erant, ut licet iam a barbaris euersi essent, a se tamen magis euertentur. Lugebit est referre quae vidimus, senes honoratos, decrepitos Christianos, imminente admodum iam excidio ciuitatis, gulae ac lasciuiae seruientes. Quid primum accusandum

est? quod honorati, an quod senes, an quod Christiani, an quod periclitantes? Quis enim hoc fieri posse credat, vel in securitate a senibus, vel in discrimine a pueris, vel vnoquam a Christianis? Iacebant in conuiujs obliui honoris, obliui aetatis, obliui professionis, obliui nominis sui Principes ciuitatis cibo conferti, vinolentia dissoluti, clamoribus rabidi, bacchatione furiosi, nihil minus quam sensus sui, imo quia prope iugiter tales, nihil magis quam sensus sui. Sed cum haec ita essent, plus multo est quod dicturus sum, finem perditioni huic nec ciuitatum excidia fecerunt. Denique expugnata est quater vrbs Gallorum Treuer opulentissima. Proniptum est de quo dicam. Sufficere utique; debuerat emendationi prima captiuitas, ut instauratio peccatorum non instaurasset excidium. Sed quid plura? incredibile est quod loquor, assiduitas illic calamitatum, augmentum criminum fuit. Sicut enim anguinum illud monstrum, ut fabulae ferunt, quod multiplicabat occisio, ita etiam in Gallorum excellentissima vrbe ijs ipsis quibus coerebantur scelera, plagis crescebat, ut putares penam ipsorum criminum, quasi matrem esse vitiorum. Et quid plura? Ad hoc quotidie malorum pullulantium multiplicatione peruentum est, ut facilius esset urbem illam sine habitatore, quam vllum pene habitatorem esse sine crimine.

Et postea. Nam praeter caetera, cum doctus illic praecipuis & generalibus malis auaritia & ebrietate omnia concidissent, ad hoc postremo rabida vini auaritate peruentum est, ut principes vrbes ipsius, ne tunc quidem de conuiujs surgerent, cum iam hostis urbem intraret: adeo etiam Deus ipsis euidenter, ut credo, manifestare voluit cui perirent, cum per quam rem ad perditionem vltimam veniant, eam ipsam agerent cum perirent. Vidi ego illic res lachrymales, nihil scilicet inter pueros differre & senes. Vna erat securitas, vna leuitas, simul omnia luxus, potationes, perditiones, cuncta omnes pariter agebant: ebriabantur, enecabantur, lasciuiebant in conuiujs, vetuli & honorati, ad viuendum prope iam imbecilles, ad vinum prauehissimi. Infirmi ad ambulandum, robusti ad bibendum, ad gressum nutabundi, ad saltandum expediti. Et quid plura? In hoc per cuncta illa quae diximus, deuoluti sunt, ut compleretur in eis dictum illud sermonis facti, *vinum & mulieres apostatate faciunt a Deo*. Nam dum bibunt,

bunt; ludunt; mœchantur; infaniunt; Christum negare cœperunt. Et miramur post omnia ista, si ruinas rerum suarum passi sunt, qui tanto ante mentibus corruerunt? Nemo itaque urbem illam in excidio suo tantum petisse credat. Vbi enim talia acta sunt, prius iam perierant quam perirent.

*De ijs, qui in summa calamitate petebant
Circenses.*

Sal. lib. 6. **I** Acebant passim viriisque sexus cadauera nuda, lacerata, urbis oculos instantia, auiibus canibusque laniata; lues erat viuientium, fœtor funereus mortuorum, mors de morte exhalabatur, ac sic etiam qui excidijs supradictæ urbis nō inter uerant, mala alieni excidij præferebant. Et quid post hæc, inquam, quid post hæc omnia? quis æstimare hoc æmentia genus possit? Pauci nobiles, qui excidio superuerant, quasi pro summo deletæ urbis remedio, Circenses ab imperatoribus postulabant. Velem mihi hoc loco ad exequendam rerum indignitatem patrem negotio eloquentiam dari, scilicet ut tantum virtutis esset in querimonia, quantum doloris in causa. Quis enim existimare possit, quid primum in his, de quibus diximus, accusandum sit, irreligiositas, an stultitia, an luxuria, an æmentia: totum qui pœ in illis est. Quid enim aut irreligiosius, quæ petere aliquid in iniuria Dei? aut quid stultius, quam quid petas nō considerate? aut quid tam perditum luxus, quam in luctu res desiderare luxurie? aut quid æmentius, quam in malis esse, & malorum intelligentiam non habere? Quæquam in ijs omnibus nulla res minus culpanda est, quam æmentia? quia voluntas crimen non habet; vbi furor peccatur. Quo magis hi de quibus loquimur, accusandi sunt, quia sani insaniebant: Circenses ergo Treuirii desideratis, & hoc vastati, hoc expugnati, post cladem, post sanguinem, post supplicia, post captiuitatem, post tot euerse urbis excidia: quid lachrymabilis hæc stultitia? quid luctuosus hæc æmentia? Fateor, miserimos esse vos credidi, cum excidia passi estis; sed miserrimos vos video, cum & spectacula postulatis. Putabam enim vos in excidijs rem tantum atque substantiam, nesciebam etiam sensum atque intelligentiam perdidisse. Theatra igitur queritis, circum à principibus postulatis: quæso cui

statui, cui populo, cui ciuitati? Vrbi exusta ac perditæ, plebi captiua, & interceptæ, quæ aut perijt, aut luget? De qua etiam si quid superest, totum calamitatis est; quæ cuncta aut mœstitudine est auxia, aut lachrymis exhausta, aut orbitate prostrata: in qua nescias penè cuius sit fors peior ac durior interfectorum, aut viuientium. Tantæ enim sunt miserie superstitum, ut infelicitatem vicine mortuorum. Ludicra ergo publica, Treuirii, petitis, vbi quæso exercenda? an super busta & cineres, super ossa & sanguinem peremptorū? Quæ enim urbis pars his malis omnibus vacat? vbi nō cruor fusus, vbi non strata corpora, vbi non concisorum membra lacerata? Vbi que facies captæ urbis, vbi que terror captiuitatis, vbi que imago mortis. Iacent reliquæ infelicissimæ plebis super tumulos defunctorum suorum, & tu circenses rogas? Nigra est incendio ciuitas, & tu vultum festiuitatis vsurpas? Lugent cuncta, tu lætus es? Insuper etiam illecebris flagitiosissimis, Deum prouocas & superstitionibus pessimis iram diuinitatis irritas. Non miror planè non miror tibi euenisse mala quæ consecuta sunt: Nam quarta excidia non contexerunt, quarto petierunt.

Infestatio magistratum.

Sal. lib. 7. **S** tatuunt non adulterandum, & primi adulterant: statuunt non furandum, & furantur: quamuis penè non possum dicere quod furentur; non enim sunt quod agunt, furta, sed latrocinia. Punit enim iudex in alio peculatum, cum sit ipse peculator: punit rapinam, cum ipse sit raptor: punit sicarium, cum ipse sit gladiator: punit effraiores claustrorum, & ostiorum, cum ipse sit euerfor urbium: punit exspoliatores domorum, cum sit exspoliator prouinciarum. Atque hoc vtinam illi tantum qui in potestate sunt positi, & quibus ius exercendorum latrociniorum honor ipse largitur. Illud grauius ac magis intolerabile, quod hoc faciunt, & priuati ipsædem ante honoribus functi. Tantum eis adeptus semel honor dat beneficij, ut semper habeant ius latrocinandi. Adeo etiam cum destiterint, ad administrandum potestatem habere publicam, nō desunt tamen ad latrocinandum potestatem habere priuatam; ac si leuior est potestas illa quam habuerunt iudices, quàm hæc, quam priuati habent. In illa enim